

Kliimaministeerium
Hr. Andres Sutt
energeetika- ja keskkonnaminister
Edastatud e-postiga: andres.sutt@kliimaministeerium.ee

Meie 23.04.25 -1

Pr. Kristi Klaas
rohereformi asekanstler
Edastatud e-postiga: kristi.klaas@kliimaministeerium.ee
info@kliimaministeerium.ee

Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium
Hr. Erkki Keldo
majandus- ja tööstusminister
Edastatud e-postiga: erkki.keldo@mkm.ee

Pr. Sandra Särav-Tammus
majanduse ja innovatsiooni asekanstler
Edastatud e-postiga: sandra.sarav@mkm.ee
info@mkm.ee

Puhta tööstuse kokkulepe – KONKURENTSIVÕIME JA ÜLEMINEKU TEEKAART

Eesti Keemiatööstusse Liidu seisukohad

Keemiatööstus tervitab tugevat ja ambitsioonikat kokkulepet, mille eesmärk on suurendada ELi tööstuste konkurentsivõimet, tagada töökohad ning kiirendada puhta majanduskasvu saavutamist. Konkurentsivõime tagamine globaalsel turul on ülemineku mootoriks. Puhta tööstuse kokkulepe peab käsitlema konkurentsi, majanduskasvu ja rohepöörde küsimusi nii lühemas kui ka pikemas perspektiivis.

Pikas perspektiivis peab EL eelistama meetmeid, mis muudavad Euroopa teadus- ja äriühimekuse poolest atraktiivsemaks. Lühemas plaanis on hädavajalik tagada tööstuse põhivajadused – konkurentsivõimelise hinnaga energia ja toormaterjalide piisav varu ning kiired lubade menetlused.

Meie jaoks on äärmiselt oluline, et Euroopa Komisjon looks Puhta tööstuse kokkulepet rakendades keemiatööstuse eripaketi, mis tunnustaks sektori strateegilist rolli „tööstuste tööstusena” ning kriitilise tähtsusega molekulide tarnijana.

Kliimaneutraalsus ja konkurentsivõime

Mõistame ELi eesmärki saavutada kliimaneutraalsus aastaks 2050. Keemiatööstuses tegeletakse aktiivselt erinevate lahenduste otsimise ja arendamisega kliimaneutraalse tootmise saavutamiseks: elektrifitseerimine, ringlusesse suunatud jäätmed, vesinik, CO₂-tooraine ning biopõhised materjalid ja energia. Kõik need aitavad vähendada kasvuhoonegaase ja fossiilsete toorainete vajadust.

EKTL koostas 2024 aastal koostöös erinevate sidusrühmadega "[Eesti keemiatööstuse üleminekutee 2050.aasta eesmärkide saavutamiseks](#)", milles kaardistatakse hetkeolukord, tuvastatakse puuduvad tingimused ja kirjeldatakse vajalikud meetmed ülemineku protsessi võimaldamiseks.

Oluliseks eelduseks on puhta, usaldusväärse ja taskukohase elektrienergia kättesaadavus. Elektrinõudluse kasv tuleb arvesse võtta nii energiatõhususe nõuete kui ka maksustamise tasemete puhul.

Hetkel kehtivad peamiste kliimapoliitiliste meetmetena ELi heitkogustega kauplemise süsteem (ETS) ja süsinikupiiimehhanism (CBAM). Nende meetmete ümberhindamisel tuleb esikohale seada tööstuse ülemineku toetamine, konkurentsivõime tagamine ja süsiniku- ning investeringute lekkimise ennetamine. CBAM-is puuduvad igasugused meetmed ekspordile orienteeritud tööstussektorite kaitsmiseks. Mida suurem on CBAM-kauba ekspordi intensiivsus ja heitkoguste intensiivsus, seda tundlikum on selle kauba eksport CO₂ hindade tõusule ja seda haavatavam on see süsinikdioksiidi lekke ohu suhtes.

Hetkel CBAM-ga kaetud sektorite ekspordiosakaal on umbes 6-19% ning [ekspordi kaitsemehhanismide puudumine seab juba tõsisesse ohtu nende sektorite globaalse konkurentsivõime](#). Oleme vastu ekspordi karistava CBAM raamistiku laiendamisele teistesse tööstussektoritesse, mille ekspordi osakaal kolmandatesse maadesse on suur.

Dekarboneerimisest rekabroneerimiseni

Süsinik mängib keemiatööstuses kesket rolli ja paljusid süsinikupõhiseid tooteid pole võimalik asendada. Süsinik on paljude kemikaalide koostisosana hädavajalik. Seetõttu on alternatiivsete süsinikuallikate (jäätmel, tööstusest püütud CO₂/CO, biopõhised ressursid) tähtsus tulevikus üha suurem.

Prognooside järgi kahekordistub süsinikupõhiste kemikaalide ja materjalide globaalne nõudlus aastaks 2050. Seetõttu tuleb kliimaeesmärkide ja ressursitõhususe saavutamiseks sulgeda materjalide ring ja soodustada mitmekesiste süsinikuallikate kasutust.

Keemiatööstus püüab suurendada jäätmel ja CO₂ ringlussevõttu ning biopõhiste toorainete kasutust. Üleminek sellistele kestlikele toorainetele vähendab vajadust uue fossiilse tooraine järele. Tuleb mõista, et toodetesse seotud süsinik on kooskõlas kliimanetraalsuse eesmärkidega. Tähtis on hoida süsinik materjaliringluses, mitte niivõrd selle päritolu.

Puhta tööstuse eesmärkide saavutamiseks on ülioluline arendada ja kasutada uusi alternatiivseid materjale. Euroopa suur sõltuvus kolmandatest riikidest tooraine osas toob kaasa vajaduse tugevdada kohalikku toormetootmist ja -arenduse võimekust. Tehisintellekti ja teiste uute tehnoloogiate abil saab kiirendada uute, puhtamate ja kättesaadavamate materjalide otsingut ja kasutuselevõttu, toetades samas Euroopa strateegilist autonoomiat ja vastupidavust.

REACH ja kemikaali-alane regulatsioon

REACH on maailma kõige terviklikum ja arenenum kemikaale reguleeriv õigusraamistik. Hoolimata selle keerukusest on tööstus pühendunud selle nõuete täitmisele. Viimastel aastatel on meetmed muutunud aga prognoosimatuks, mis loob investeringute osas ebakindlust. Järjest kasvav regulatiivne surve ohutult kasutatavatele ainetele suurendab kulusid, kuid ei taga investeringutele vastavat turu tasuvust.

ELi konkurentsivõime taastamise raames peab kavandatav REACHi lihtsustamine oluliselt vähendama regulatiivset keerukust, parandama rakendamist, vähendama kulusid ja ebakindlust – eriti VKE-de jaoks – ning tugevdama Euroopa tööstusbaasi ja strateegilist vastupanuvõimet.

Rahastus ja teadus-arendustegevus

EL peaks rakendama ettevõtluskesksemat innovatsiooni- ja oskuste arendamise poliitikat. ELi rahastusele juurdepääsu ja aruandlust tuleks lihtsustada – praegune halduskoormus ja aruandlusnõuded ei toeta piisavalt tehnoloogilist arengut ega innovatsiooni globaalsel tasandil.

Innovatsiooni edendamisel on järjest olulisem roll ka tehisintellekti (AI) rakendamisel puhta tööstuse eesmärkide kiiremaks saavutamiseks. Kuigi USA ja Hiina on juba märkimisväärselt investeerinud AI lahendustesse tööstuse rohepöörde toetamiseks, on Euroopa seni tegutsenud ettevaatlikumalt. AI kasutuselevõtt keemiatööstuses võimaldaks kiirendada protsesside optimeerimist, vähendada keskkonnajalajälge ja kiirendada kestlike lahenduste turule jõudmist.

Tulevikku vaatav keemiatööstus vajab tugevat järelkasvu ja teadus-arendustegevust. Seetõttu on oluline süvendada koostööd koolide ja ülikoolidega nii teadusprojektide kui ka õppekavade arendamise kaudu. Tihedam koostöö haridusasutustega aitab tagada kvalifitseeritud tööjõu järelkasvu, toetades sektori pikaajalist arengut ja innovatsioonivõimet.

Riigiabi

Liikmesriigid konkureerivad praegu agressiivselt strateegiliste investeeringute pärast. EL peab kiiresti välja töötama ühise raamistiku ja rahastamismudeli, et lõpetada riikidevaheline riigiabikonkurents ja keskenduda uute investeeringute toomisele Euroopasse.

Vähem reguleerimist / Omnibus

Tulemuslik ja selge regulatiivne raamistik on tööstuse konkurentsivõime eeltingimus. Kehtiva süsteemi puudused takistavad tööstuse rohepööret. Komisjon peaks läbi vaatama olemasolevad õigusaktid ning kõrvaldama need, mis pärsivad innovatsiooni. Fookus peab olema sektoripõhistel prioriteetidel ja koostöö tööstusega peab olema tihe.

KEEMIATÖÖSTUSE SOOVITUSED

Globaalne konkurentsivõime peab olema kliimaneutraalsuse saavutamise tugisammas ja lähtepunkt tulevasele tööstuspoliitikale.

Keemiatööstust tuleb tunnustada strateegilise sektorina, mis varustab jätkusuutlike toorainetega kõiki teisi tööstusharusid ja väärtusahelaid.

Jätkusuutlik süsinik – tee tulevikku

- **Hoida süsinik materjaliringluses** – vaadata regulatsioonid üle nii, et süsiniku ringlussevõtt oleks kogu ELi/EMP ulatuses võrdselt tõhus, vältides 30 erinevat poliitikat.
- **Toetada ja väärtustada kõiki alternatiivseid süsinikuallikaid võrdselt**, sealhulgas jäätmete ja CO₂ ringlussevõttu sõltumata nende päritolust, samuti biopõhiseid allikaid, tagades võrdsed tingimused nii kütustele kui toorainetele.
- **Kõik toodetesse seotud ringluses olev süsinik peab olema käsitletud kui mitte-heitkogus** kõigis kliimapolitikates. Tuleks edendada ringväärtusahelaid ja kliimasõbralikke investeeringuid.
- **Toetada kõiki kliimaneutraalseid sisendeid**, mis on ülemineku jaoks hädavajalikud, ja mitte piirata nende kättesaadavust. Vajame kogu kliimaneutraalset elektri- ja vesinikutootmist.
- **Nii mehaanilist kui keemilist ringlussevõttu tuleb tunnustada jäätmete hierarhias** kui vahendit süsiniku materjalides hoidmiseks.

- **Tagada tehnoloogianeutraalsus** teekonna kujundamisel suletud ringmajanduse suunas. Innovatsioon ja rahastus peavad olema avatud kõikidele lahendustele, mis on kliimaneutraalsuse eesmärkidega kooskõlas.
- **Toetada kõiki biopõhiseid tooraineid võrdselt** ning kehtestada ühtsed reeglid elurikkuse kriteeriumide kohta nii ELi sees kui väljas toodetud toorainele.
- **Tagada ELi tööstuse globaalne konkurentsivõime**, arvestades suuri investeringuvajadusi kliimaneutraalsesse tootmisse.
- **Käsitleda süsiniku- ja investeringute lekkimise riski** ning rakendada tõhusad poliitikad selle ennetamiseks. Ekspordi kaitsemehhanismideta CBAM-raamistikku ei tohi laiendada teistele ekspordimahukatele tööstussektoritele.
- **REACH-määruse läbivaatamisel tuleb suurendada regulatiivse riskijuhtimise prognoositavust**, luues selge regulatiivse tegevuskava ning tehes otsuseid teadus- ja tõenduspõhiselt.
- **REACHi lihtsustamine peab tähendama lihtsustamist tööstusele, eriti VKEdele.** Otsene seos ohuklassifikatsiooni ja ainete keelustamise vahel ei ole lihtsustamine, vaid tekitab ebakindlust ohutute toorainete kättesaadavuse osas.
- **Järelevalve ja rakendatavus tuleb arvesse võtta juba REACHi läbivaatamise algusest**, kõigis etappides, sealhulgas edasistes piirangutes ja muudatustes.

Lugupidamisega
 /allkirjastatud digitaalselt/
 Hallar Meybaum
 tegevdirektor